שאמר אמת, או שסיים קדם החזן וסמך ה' אלהיכם עם אמת (לא) וממתין שיתחיל החזן וישאמר עמו, אינו צריך לחזור ולומר פעם אחרת אמת: ז (לב) מאינו אומר אמן (לג) אחר גאל (יג) [יב] ישראל משום דהוי הפסק. הגה: (לד) ויש אומרים דעונין (יג) [יג] אמן, וכן נוהגין (לה) לענות (לו) אחר השליח צבור. אבל אם התפלל לבד אין עונין אמן, כדלקמן סימן רט"ו (טור): ח (לז) נצריך לסמך גאולה לתפלה (לח) ולא יפסיק לאחר (לט) שאמר גאל ישראל. סרק אם ארעו אנס (מ) שלא הניח (יד) תפלין ונזדמנו לו בין גאלה לתפלה (מא) מניח אז עולא יברך (טו) [טו] (מב) עליהם עד אחר (מג) שיתפלל, פאבל טלית (מד) לא יניח אז.

באר הגולה

מ לדעת ר"מ בפרק א' מהלכות ברכות (הט"ז) ועל פי הזהר (רעיש ח ע"ב). נ ברכות (ר"ט) [ט'] (ע"ב). ס שם י"ד (ע"ב). ע שם בתוספות (ד"ה ומנח) בשם ר"מ מקוצי. פ בית יוסף (ד"ה ומ"ש רק).

באר היטב

מגן אברהם (סק"ט) עין שם. ועין תוספות יום טוב פרק ב' דברכות משנה ב', והפרי חדש (ס"ה) כתב על התוספות יום טוב שכתב על המחבר מה שלא פסק כן, עין שם. ולא הבנתי, ולדעתי דברי התוספות יום טוב המה ברורים, וכדבריו כתב גם כן המגן אברהם (שם) עין שם: ז (יג) ישראל. ובתפלה אומר גואל ישראל. כתב ט"ז (סק"ו), שאלתי את מורי חמי ז"ל ועוד הרבה גאונים על מה שאומרים במעריבית ברוך אתה ה' מלך צור ישראל וגואלו שהוא נגד הש"ס (פסחים) פרק ערבי פסחים (קיז:) דבקריאת שמע והלל גאל ישראל וכו', עין שם שנדחק מאד לתרצו. כתוב בשלטי גבורים (ברכות ח. אות ב) דאין להפסיק בין גאלה לתפלה אפלו מפני היראה: (יג) אמן. והמדקדקים ממתינים בצור ישראל כדי לענות אמן, ובסעיף ט' משמע שיש להמתין בשירה חדשה. וכתב המגן אברהם (ס"ק יא), ונראה לי דאם ירצה יוכל לכון לסים עם השליח צבור ואז אינו מחיב לענות אמן, עין סימן נ"ט סעיף ד'. והרב אליהו מזרחי חלק א' סימן ו' הכריע שאין לענות אמן אחר גאל ישראל אפלו אחר השליח צבור, עין עולת תמיד (ס"ק טו): ח (יד) תפלין. והיה מתירא שיעבר זמן קריאת שמע וקרא. והוא הדין אם מתירא שיעבר זמן תפלה מתפלל בלא תפלין, וכשיבואו אחר כך לידו יניחם באמצע היום או במנחה ויאמר איזה מזמור, עין סוף סימן ל'. צריך עיון מי שאין לו תפלין אם טוב יותר להתפלל עם הצבור בלא תפלין או מוטב שיתעכב אחר תפלת הצבור להשאיל תפלין מחברו כדי שיקרא קריאת שמע ויתפלל בתפלין, פסק המגן אברהם (ס"ק יב) דמוטב שיתעכב אחר תפלת הצבור וישאל תפלין כדי שיקרא קריאת שמע ויתפלל בתפלין, עין שם: (טו) עליהם. והפרי חדש חולק וסבירא ליה דכיון דשרי להניח תפלין בין גאלה לתפלה יוכל לברך גם כן, ולא מקרי הפסק,

שערי תשובה

ז [יב] ישראל. עין באר היטב (ס"ק יב). ועין בבכור שור בחדושי פסחים דף קי"ז (ע"ב) כתב לתרץ קשיא זו דהט"ז בטוב טעם, ועין בדגול מרבבה (ד"ה ט"ז סק"ו) שכתב גם כן לתרץ, עין שם. ומכל מקום מפני קשיא זו נהגו אנשי מעשה לומר גם במעריבית גאל ישראל: [יג] אמן. עין באר היטב. וכתבו בשם תלמידי האר"י ז"ל (פע"ח שער ק"ש ריש פכ"ט) כשיאמר עוזר דלים ישים בלבו שהוא עני ומבקש על פתח (עין לקמן בשלחן ערוך סימן צ"ח (ס"ג) יתפלל דרך תחנונים כרש כו'), ואפלו הוא עשיר גדול ישים בדעתו כי הוא עני מתורה ומצוות כי הוא העניות האמתי, ועוד יחשב בעניותו בקבר, ועל ידי כן תעלה תפלתו עם תפלת העניים כו', עין שם. וכשמגיע לתהלות לאל עליון צריך לעמד. ועין בית יעקב סימן ט"ז שאסור להפסיק בין גאלה לתפלה בעניית אמן דקדיש וקדשה אפלו להיות שומע כעונה. ועין בשלמי צבור (דיני ק"ש סל"ב) מי שהגיע לשירה חדשה ושליח צבור קרוב למודים, אין להמתין, ויראה שכשיגיע השליח צבור יתחיל הוא בתפלה וישוה עם השליח צבור באמירתו ברוך אתה, עין שם: ח [טו] עליהם. עין באר היטב. ובשלמי צבור (שם) העלה דכדי לענות קדיש וקדשה יש להמתין בשירה חדשה, ואם שכח והתחיל, כל שלא סיים ברוך אתה ה' יכול לענות. גם כתב דבשבת יכול לענות קדיש וקדשה בין

משנה ברורה

לשון אמת אין להפסיק בין אמת לויציב, ובבאור הגר"א (ס"ה ד"ה לאמת) מסכים להשלחן ערוך, וטוב לזהר לכתחלה: ו (לא) וממתין. פרוש, (מט) דאלו אם לא שהה משתקינן ליה כשחוזר ואומר אמת כמו בשמע שמע ומודים מודים, אבל בשהה, אף דלא משתיקין ליה, מכל מקום אינו צריך לחזור, דלמה לו לכפלו פעם שניה. וכן בכל מקום שהוא פוסק באיזה ברכה מברכות קריאת שמע, (נ) כשחוזר אחר כך אינו צריך לחזור אלא לתבה שפסק ממנה. ובתפלה עין לקמן בסימן ק"ד סעיף ה': ז (לב) אינו אומר אמן. (נא) בין אחר עצמו ובין אחר השליח צבור: (לג) אחר גאל ישראל. לשון עבר, משום דהוא קאי על גאלת מצרים, אבל בתפלת שמונה עשרה אומר גואל ישראל, משום דרחמי נינהו ומתפלל על העתיד. ובמעריבית שנוהגין לומר ברוך אתה ה' מלך צור ישראל וגואלו [א]נדחק הט"ז (סק"ו) מאד לתרצו, ובדגול מרבבה (ד"ה ט"ז סק"ו) ישב קשיתו, ומכל מקום מפני קשיא זו נהגו (נב) אנשי מעשה לומר גם במעריבית גאל ישראל: (לד) ויש אומרים. האי יש אומרים סבירא להו (נג) דאפלו על ברכת עצמו עונה, כיון שהוא סיום של סדר ברכות של קריאת שמע ולא חשבי ליה להפסק בין גאלה לתפלה, ועל כן קאמר רמ"א דמצד אחד מנהגנו הוא גם כן כהיש אומרים הזה דלא חשבינן ליה להפסק בין גאלה לתפלה, ועל כן נוהגין לענות אחר השליח צבור אמן, אבל אם מתפלל לבדו אין מנהגנו לענות אמן וכדלקמן בסימן רט"ו (ס"א), עין שם: (לה) לענות וכו'. ודוקא (נד) אם לא התחיל עדין הפסוק של אדני שפתי תפתח, דמשם ואילך הוי כתפלה. יש מדקדקים שרוצים לצאת לכלי עלמא וממתינים בצור ישראל או בשירה חדשה כדי לענות אמן אחר השליח צבור, וכתבו (נה) כל האחרונים שלא יפה הם עושים, שהרי הוא באמצע הפרק של אמת ויציב, ואין לענות שום אמן לבד משתי אמנים הנ"ל בסעיף ג' בהג"ה, (נו) גם לכתחלה ראוי להתחיל תפלת שמונה עשרה עם השליח צבור והקהל בשוה, אלא עצה אחרת יש ונכון לעשותה כדי לצאת לכלי עלמא, שיכון לסים עם השליח צבור (נז) בשוה ואז אינו מחיב לענות אמן, או (נח) שיתחיל שמונה עשרה מעט קדם השליח צבור דהינו הפסוק ה' שפתי וגו', דבזה המעט ודאי ליכא קפידא, דאין נכר כלל הקדמתו: (לו) אחר השליח צבור. רצונו לומר אם ארע שהוא גמר קדם השליח צבור ולא התחיל עדין השמונה עשרה ובינתים גמר השליח צבור, אבל (נט) אין צריך להמתין על זה לכלי עלמא: ח (לז) צריך לסמך. עין לקמן סימן קי"א (ס"א): (לח) ולא יפסיק. אפלו (ס) בשהיה בעלמא ביניהם: (לט) שאמר גאל ישראל. והוא (סא) חמור מאמצע הפרק, דאין להפסיק בו אפלו מפני היראה כמו בתפלה, (סב) אם לא במקום שיש חשש סכנה: (מ) שלא הניח. ולא היה יכול להמתין בקריאת שמע עד שיזדמן תפלין משום שהיה מתירא שיעבר זמן קריאת שמע. והוא הדין (סג) אם מתירא שיעבר זמן תפלה מתפלל בלי תפלין, (סד) ותכף כשיבואו אחר כך לידו באמצע היום או במנחה יניחם ויאמר איזה מזמור. צריך עיון מי שאין לו תפלין בעת שהצבור מתפללין אם טוב יותר שיתפלל עם הצבור אף שהוא בלי תפלין ואחר כך כשיגיעו התפלין לידו יקים מצות תפלין לבד, או מוטב שיתעכב אחר תפלת הצבור כדי לשאל תפלין מחברו כדי שיקרא קריאת שמע ויתפלל בתפלין, פסק המגן אברהם (ס"ק יב) דמוטב שיתעכב אחר תפלת הצבור וישאל תפלין כדי שיקרא קריאת שמע ויתפלל בתפלין: (מא) מניח אז. דתפלין (סה) יש להם שיכות לקריאת שמע ותפלה טפי מציצית: (מב) עליהם. והפרי חדש חולק, וסבירא ליה דכיון דשרי להניח תפלין בין גאלה לתפלה יכול לברך גם כן, ולא מקרי הפסק, וכן פסק בספר אבן העוזר (ד"ה העולה לדינא). [ב]אמנם הדרך החיים (דין סמיכת גאולה לתפלה ס"ג) והחיי אדם (כלל כ ס"ז) ושאר הרבה פוסקים העתיקו כלם דברי השלחן ערוך להלכה: (מג) שיתפלל. (סו) שממשמש בהם ומברך עליהם: (מד) לא יניח אז. דעל כרחו (סז) אם ירצה להתעטף בטלית יהיה מכרח לעמד בשתיקה בלי להתחיל שמונה עשרה והוי השתיקה הפסק, ולא התר כי אם

באור הלכה

שמניח תפלין דרבנו תם וקורא קריאת שמע בלי ברכות לא יפסיק בחנם, אבל שואלים מפני הכבוד אפלו באמצע הפרק [פנים מאירות חלק א' סימן ס"ז]. ועינתי שם, ומוכח מראיתו שהביא שם על זה מהלל בימים שאין גומרין אותה דמיירי דוקא בקריאת שמע שקרא פעם שניה כמו שנוהגין לקרות בתפלין דרבנו תם דאינו יוצא בה מצות עשה של קריאת שמע ורק קורא אותה כדי לקרות שמע בתפלין, אבל אם אחד קורא קריאת שמע אפלו בלי ברכות לצאת בה ידי קריאה כי ירא שיעבר הזמן, אסור להפסיק באמצע הפרק מדינא כמו בשאר קריאת שמע. והא דאיתא בסוף סימן מ"ו וטוב לומר בשחרית שמע ישראל וכו', התם הוא אומר רק

שער הציון

ו (מט) אליה רבה (סק"ח): (נ) פרי חדש, והוא לקמן בסימן ק"ד בבית יוסף: ז (נא) מוכח מבית יוסף: (נב) שערי תשובה (ס"ק יב): (נג) מוכח מטור ובית יוסף ודרכי משה: (נד) אליה רבה (סק"י): (נה) אליה רבה (ס"ק יג) ופרי מגדים (א"א ס"ק יא) וחדושי רבי עקיבא איגר (ד"ה מג"א ס"ק יא) ולבושי שרד (שם) וחיי אדם (כלל כ ס"ז): (נו) אליה רבה (שם): (נז) מגן אברהם (ס"ק יא): (נח) לבושי שרד (ד"ה עיין סי' נט): (נט) פשוט: ח (ס) מוכח מפרי מגדים (א"א ס"ק יג) ומחצית השקל (ד"ה ס"ק יג): (סא) מגן אברהם (סק"י) בשם שלטי גבורים (ברכות ח. אות ב): (סב) פרי מגדים (א"א): (סג) מגן אברהם (ס"ק יב): (סד) כי אסור לעשות שום מלאכה קדם שיקים המצוה המטלת עליו: (סה) לבושי שרד (ד"ה שו"ע ס"ח): (סו) אחרונים: (סז) מחצית השקל (ד"ה ס"ק יג):

ליקוטי דברי הרב: א] בשו"ע הרב (סי"ב) כתב: מה שנוהגים לסיים במעריבית מלך צור ישראל וגואלו, אין למחות, מפני שלשון זה כולל ג"כ לשון עבר, שלשון גואל כולל עבר והוה ועתיד (כמו מוציא לחם שכולל גם עבר כמו שיתבאר בסי' קס"ז). ב] וכן פסק בשו"ע הרב (סי"א).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן סו סז

וְאִם עַד שֶׁלֹּא אָמַר גָּאַל יִשְׂרָאֵל נִזְדַּמְּנוּ לוֹ טַלִּית וּתְפִלִּין (מה) מְנִיחָם וְלֹא יְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם עַד אַחַר תְּפִלָּה. הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים (מו) שֶׁקָּדַם גָּאַל יִשְׂרָאֵל (מז) יְבָרֵךְ עַל הַתְּפִלִּין, (מח) וְהָכִי נָהוּג (מרדכי ותוספות (פוסק נג) ותוספות (יד: ד"ה ומנח) והגהות מיימוני מהלכות קריאת שמע (פ"ג פוסק ט):

ט [א]אֵין לַעֲנוֹת קָדִישׁ (מט) וּקְדֻשָּׁה (נ) בֵּין גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה. (נא) [ב]וְכֵיצַד עוֹשֶׂה, (נב) מַמְתִּין בְּשִׁירָה חֲדָשָׁה כְּדֵי לַעֲנוֹת: י [ג]כָּל מִי שֶׁלֹּא אָמַר אֱמֶת וְיַצִּיב שַׁחֲרִית וְאֱמֶת וֶאֱמוּנָה עַרְבִית לֹא יָצָא [ד]יְדֵי חוֹבַת הַמִּצְוָה (נא) כְּתִקָּנָתָן. הַגָּהּ: מִי שֶׁהוּא אָנוּס וְדָחוּק (נד) וְאֵין לוֹ פְּנַאי לְהִתְפַּלֵּל מִיָּד אַחַר קְרִיאַת שְׁמַע, יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע עַד אֱמֶת, וְיִמְתִּין לוֹמַר שְׁאָר (הַבְּרָכוֹת) [הַבְּרָכָה] עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל שָׁאָז יֹאמַר וְיַצִּיב (יז) וְנָכוֹן וְכוּ' וְיִתְפַּלֵּל, כְּדֵי שֶׁיִּסְמוֹךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה (בית יוסף בשם רוקח סימן שכ"א):

סז דִּין סָפֵק אִם קָרָא קְרִיאַת שְׁמַע. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א * [א]סָפֵק אִם קָרָא (א) קְרִיאַת שְׁמַע, (ב) חוֹזֵר וְקוֹרֵא (ג) וּמְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה. וְאִם נִזְדַּמֵּן לוֹ טַלִּית בֵּין גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה וְכֵן אִם שָׁמַע קוֹל רַעֲמִים בְּשִׁבַּת בֵּין גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה יָכוֹל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת רַעֲמִים. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן ק"א (ס"א) שֶׁמְּבֹאָר דְּזוֹקֵא בְּשַׁבָּת יֵשׁ לְהַקֵּל קְצָת בְּעִנְיַן סְמִיכַת גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה. אֲבָל בְּיוֹם טוֹב לֹא, עַיֵּן שָׁם:

בַּאֵר הַיטֵב

עַיֵּן שָׁם. [וּבְסָפֵר אֶבֶן הָעוֹזֵר (ד"ה העולה לדרגא) פָּסַק גַּם כֵּן דְּיָכוֹל לְבָרֵךְ עַל תְּפִלִּין אַף לְאַחַר גְּאֻל יִשְׂרָאֵל, עַיֵּן שָׁם] וּבְנִזְדַּמֵּן לוֹ טַלִּית פָּסַק שָׁאסּוּר לְהִתְעַטֵּף בּוֹ כְּלָל עַד אַחַר תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, אֲבָל הֵיכָא דְּמִתְבַּיֵּשׁ לֵישֵׁב בְּלֹא טַלִּית מֻתָּר לְהִתְעַטֵּף בֵּין הַפָּרָקִים וְיִבָרֵךְ עָלָיו עַיֵּן שָׁם. עוֹד פָּסַק דְּמֻתָּר לַעֲנוֹת קָדִישׁ וּקְדֻשָּׁה בֵּין גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה וְאָסוּר לְהַמְתִּין בְּשִׁירָה חֲדָשָׁה בֵּין הַפָּרָקִים אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּסָמוּךְ מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יב): וְעַיֵּן בְּסָמוּךְ (ס"ק נב) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יב):

(מז) יְבָרֵךְ וְכוּ'. נִרְאֶה פְּשׁוּט דְּכָאן אָסוּר לוֹמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד וְכוּ' שֶׁנּוֹהֲגִין לוֹמַר אַחַר בִּרְכַּת עַל מִצְוַת, גַּם נָכוֹן שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ בָּזֶה כִּי אִם לְתִפְלִּין: (מה) מְנִיחָן. שָׁאנִי (סמ) הֲנָחַת הַתְּפִלִּין וּלְבִישַׁת הַטַּלִּית הֲסָמַק, שֶׁהֲרֵי אֶפְלוּ יָכוֹל לְקָרוֹת וְלַעֲסֹק בְּמִלַאכְתּוֹ בְּעוֹד שֶׁהוּא קוֹרֵא, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ס"ג סָעִיף (א) [ז']: (מו) שֶׁקָּדַם גָּאַל יִשְׂרָאֵל. רְצוֹנוֹ לוֹמַר קֹדֶם שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה', דְּלְאַחַר מִכֵּן (סט) בְּוַדַּאי אָסוּר לְהַפְסִיק בְּשׁוּם דָּבָר אֶלָּא יִסַּיֵּם גָּאַל יִשְׂרָאֵל וְיָנִיחַ הַתְּפִלִּין בְּלִי בְּרָכָה. וְעַיֵּן בְּסָמוּךְ (ס"ק נב) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יב):

בָּאוּר הֲלָכָה

לְרִוּחָא דְּמִילְתָא, אֲבָל אִם בְּפֵרוּשׁ מְתִכַּוֵּן לְצֵאת בָּזֶה אֵין הָכִי נַמִּי דְּאָסוּר לְהַפְסִיק בְּאֶמְצַע הַפָּרָק, וּכְעֵין זֶה כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק טו) גַּם כֵּן בְּסוֹף סִימָן זֶה. אַךְ לְעִנְיַן בֵּין הַפְּרָקִים יֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה, דְּאִפְשָׁר דְּהַבְּרָכָה קוֹשֶׁרֶת אוֹתָם יַחְדָּיו, וּבִלְתָּה מַתִּר בְּכָל גַּוְנֵי. וּמִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א רֵישׁ פֶּרֶק ב' מַשְׁמַע לְכְאוֹרָה דְּגַם בָּזֶה שָׁיְךְ דִּין בֵּין הַפְּרָקִים, כִּי מוֹכַח שָׁם דְּשָׁיְךְ בָּזֶה דִּין שֶׁהֶה כְּדֵי לִגְמֹר בָּלָה חוֹזֵר לְרֹאשׁ, עַיֵּן שָׁם:

א * סָפֵק וְכוּ' וּמְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וְלְאַחֲרֶיהָ. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה. (סק"ד) כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן זֶה דְּכָל שֶׁלֹּא הִתְחִיל אוֹ שֶׁלֹּא סִיֵּם אֵינוֹ חוֹזֵר וְקוֹרֵא וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וְלְאַחֲרֶיהָ. וְהוּא לְשׁוֹן הַפָּסָק מִשְׁנָה (ק"ש פ"ב ה"ג) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א דְּכָל שֶׁלֹּא הִתְחִיל אוֹ שֶׁלֹּא סִיֵּם (ח"א סי' שכ). וְנִרְאֶה פְּשׁוּט דְּהֵינוּ דַּוְקָא בְּמָקוֹם שֶׁמִּסְתַּפֵּק לוֹ גַּם בְּהַבְּרָכוֹת. אֲבָל

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְתִפְלִּין: (מה) מְנִיחָן. שָׁאנִי (סמ) הֲנָחַת הַתְּפִלִּין וּלְבִישַׁת הַטַּלִּית הֲסָמַק, שֶׁהֲרֵי אֶפְלוּ יָכוֹל לִקְרוֹת וְלַעֲסֹק בִּמְלַאכְתּוֹ בְּעוֹד שֶׁהוּא קוֹרֵא, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ס"ג סָעִיף (א) [ז']: (מו) שֶׁקָּדַם גָּאַל יִשְׂרָאֵל. רְצוֹנוֹ לוֹמַר קֹדֶם שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה', דְּלְאַחַר מִכֵּן (סט) בְּוַדַּאי אָסוּר לְהַפְסִיק בְּשׁוּם דָּבָר אֶלָּא יִסַּיֵּם גָּאַל יִשְׂרָאֵל וְיָנִיחַ הַתְּפִלִּין בְּלִי בְּרָכָה. וְעַיֵּן בְּסָמוּךְ (ס"ק נב) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יב):

(מז) יְבָרֵךְ וְכוּ'. נִרְאֶה פְּשׁוּט דְּכָאן אָסוּר לוֹמַר בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד וְכוּ' שֶׁנּוֹהֲגִין לוֹמַר אַחַר בִּרְכַּת עַל מִצְוַת, גַּם נָכוֹן שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ בָּזֶה כִּי אִם לְתִפְלִּין: (מה) מְנִיחָן. שָׁאנִי (סמ) הֲנָחַת הַתְּפִלִּין וּלְבִישַׁת הַטַּלִּית הֲסָמַק, שֶׁהֲרֵי אֶפְלוּ יָכוֹל לִקְרוֹת וְלַעֲסֹק בִּמְלַאכְתּוֹ בְּעוֹד שֶׁהוּא קוֹרֵא, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ס"ג סָעִיף (א) [ז']: (מו) שֶׁקָּדַם גָּאַל יִשְׂרָאֵל. רְצוֹנוֹ לוֹמַר קֹדֶם שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה', דְּלְאַחַר מִכֵּן (סט) בְּוַדַּאי אָסוּר לְהַפְסִיק בְּשׁוּם דָּבָר אֶלָּא יִסַּיֵּם גָּאַל יִשְׂרָאֵל וְיָנִיחַ הַתְּפִלִּין בְּלִי בְּרָכָה. וְעַיֵּן בְּסָמוּךְ (ס"ק נב) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יב):

בְּרָכָה אַחַת לְהָנִיחַ, דִּבְלָאו הָכִי הַרְבֵּה פּוֹסְקִים סוֹבְרִין כֵּן וְכַנַּ"ל בְּסִימָן כ"ו עַיֵּן שָׁם: (מח) וְהָכִי נָהוּג. וּמוֹכָח (ע) מִדִּבְרֵי הָאַחֲרוֹנִים דְּהָכִי קַיְמָא לָן: ט (מט) וּקְדֻשָּׁה. וְכֵן בָּרְכוּ וּמוֹדִים. (עפ) וְיִרְאֶה לְצַמְצֵם שֶׁיִּכְרַע בִּתְחִלַּת הַתְּפִלָּה בְּעֵת שֶׁהַצִּבּוּר שׁוֹחִין עַצְמָן בְּמוֹדִים: (נ) בֵּין גְּאֻלָּה. יֵשׁ מַאֲחֲרוֹנִים (ענ) שֶׁכָּתְבוּ דְּכִשְׁבָּת מֻתָּר לַעֲנוֹת קָדִישׁ וּקְדֻשָּׁה וְכָל הָנֵי שֶׁדּוֹמִים לָהֶם הַנִּזְכָּרִים לְעֵיל בְּסָעִיף ג' בֵּין גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן קי"א: (נא) וְכֵיצַד עוֹשֶׂה. רְצוֹנוֹ לוֹמַר קֹדֶם שֶׁאָמַר בָּרוּךְ אוֹ שְׁמַע קָדֻשָּׁה: (נב) מַמְתִּין בְּשִׁירָה חֲדָשָׁה. לְאַחַר שֶׁאָמַר (עד) עֹשֶׂה פָלָא. וְכָל זֶה לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּדִיעֲבַד כָּל שֶׁלֹּא אָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' יָכוֹל לַעֲנוֹת, וּלְאַחַר כֵּן צָרִיךְ לְהַתְחִיל מֵרֹאשׁ שִׁירָה חֲדָשָׁה אוֹ עַל כָּל פָּנִים מִצּוּר יִשְׂרָאֵל דְּהוּא הַתְּחָלַת הָעִנְיָן וּכְעֵין מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ג', וְגַם הֲלֹא צָרִיךְ לֵאמֹר מֵעֵין הַחֲתִימָה סָמוּךְ לְכַתְּחִלָּה [מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יב)]: י (נג) כְּתִקָּנָתָן. אֲבָל לֹא שֶׁלֹּא יָצָא יְדֵי קְרִיאַת שְׁמַע, דְּהָא קַיְמָא לָן דִּבְרָכוֹת אֵין מְעַכְּבוֹת לִקְרִיאַת שְׁמַע, (עפ) אֶלָּא שֶׁעַל יְדֵי זֶה הַקְּרִיאַת שְׁמַע שֶׁלּוֹ גַּם כֵּן אֵינֶנּוּ כָּרְאוּי, וְיֵחָזֵר עַל כָּל פָּנִים לְאָמְרָהּ אַחַר הַתְּפִלָּה אִם לֹא אָמְרָהּ קֹדֶם הַתְּפִלָּה, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ס' סָעִיף ב'. וְטוֹב שֶׁיֹּאמַר עוֹד הַפַּעַם קְרִיאַת שְׁמַע [בְּרִבְּי יוֹסֵף (ס"ג)]. כָּתַב הַטּוּר בְּשֵׁם הֵירוּשַׁלְמִי (פ"א ה"ח), צָרִיךְ לְהַזְכִּיר בֶּאֱמֶת וְיַצִּיב בְּסִימָן ס' סָעִיף ב'. וְטוֹב שֶׁיֹּאמַר עוֹד הַפַּעַם קְרִיאַת שְׁמַע [בְּרִבְּי יוֹסֵף (ס"ג)]. כָּתַב הַטּוּר בְּשֵׁם הֵירוּשַׁלְמִי (פ"א ה"ח), צָרִיךְ לְהַזְכִּיר בֶּאֱמֶת וְיַצִּיב יְצִיאַת מִצְרַיִם וּמַלְכוּת וּקְרִיעַת יַם סוּף וּמַכַּת בְּכוֹרוֹת, עַיֵּן שָׁם. וּמִשְּׁמַע בְּרַשְׁבָּ"א בְּרָכוֹת י"א (ע"א) דִּלְכְאוֹרָה הוּא, אֲפִלּוּ דִּיעֲבַד. [וְצָרִיךְ עִיּוּן מִבְּרָכוֹת י"ד ע"ב בַּגְּמָרָא וְהָא בְּצִי לְאַדְכּוּרֵי וְכוּ' וְשַׁרְנוּ לוֹמַר מִי כָּמֹכָה עַד סוֹף הַבְּרָכָה וּכְפָרוּשׁ רַשְׁ"י (ד"ה ושרנו), דִּלְפִי זֶה חָסֵר מַכַּת בְּכוֹרוֹת, וְדַחַק לְחַלֵּק בֵּין שַׁחֲרִית לְעַרְבִית. וְאוּלַי נָפַשׁ אַחַר הָיָה לָהֶם בְּסוֹף שֶׁהָיָה בְּתוֹכוֹ גַּם כֵּן סִפּוּר מַכַּת בְּכוֹרוֹת. וְגַם מִירוּשַׁלְמִי בְּרָכוֹת פֶּרֶק א' הֲלָכָה ו' מַשְׁמַע קָצַת דְּהוּא רַק לְכַתְּחִלָּה, עַיֵּן שָׁם. א]וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשָׂה]. אִם הֶחֱלִיף בְּרָכָה שֶׁל שַׁחֲרִית לְעַרְבִית אוֹ לְהֶפֶךְ, אִם עֲדַיִן לֹא אָמַר הַשֵּׁם שֶׁל סוֹף הַבְּרָכָה יַחְזֹר לְתִחִלַּת הַבְּרָכָה, וְאִם אָמַר הַשֵּׁם, יִסַּיֵּם וְאֵין צָרִיךְ לַחְזֹר [חַיֵּי אָדָם (כלל נא ס"ז)] בְּשֵׁם הָרַב ר' מָנוֹחַ]: (נד) וְאֵין לוֹ פְּנַאי. צָרִיךְ עִיּוּן, וְכִי מִי הִתִּיר לוֹ לִפְסֹק מִפְּנֵי שֶׁאֵין לוֹ פְּנַאי, אֶלָּא מִי שֶׁאֵין לוֹ פְּנַאי יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע לְבַדָּהּ בְּלֹא בְּרָכוֹת, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁיִּהְיֶה לוֹ פְּנַאי יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע וּבִרְכוֹתֶיהָ וְיִתְפַּלֵּל, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ס' סָעִיף ב' [מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טו)]. וּבְסָפֵר נְהַר שָׁלוֹם (סק"ד) כָּתַב דְּמִכָּל מָקוֹם דִּין הָרַמְ"א הוּא אֱמֶת, וְנָכוֹן הוּא הֵיכָא שֶׁקָּרָא קְרִיאַת שְׁמַע כִּי הָיָה סָבוּר שֶׁיּוּכַל לִגְמֹר כָּל הַתְּפִלָּה, וְשׁוּב אַחַר שֶׁקָּרָא קְרִיאַת שְׁמַע מֻכְרָח הוּא מֻחְמָת אֵיזֶה אֹנֶס לְהַפְסִיק, וּבְהָא קָאָמַר דְּעָדִיף הוּא טְפֵי שֶׁיַּפְסִיק אַחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁיָּבֹא לְהִתְפַּלֵּל יַתְחִיל וְיַצִּיב וְכוּ', ב]אֲבָל הֵיכָא שֶׁיָּדַע מֵעַכָּרָא שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ פְּנַאי לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע וּלְהִתְפַּלֵּל וְיֵרָא שֶׁמָּא עַד יַעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע עַד שֶׁיִּהְיֶה לוֹ פְּנַאי, גַּם הוּא מוֹדֶה לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם שֶׁיִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע לְבַדּוֹ, וּכְעֵין זֶה תֵּרֵץ גַּם כֵּן הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק טו) עַיֵּן שָׁם:

א (א) קְרִיאַת שְׁמַע. וּבִשְׁאָר מִצְוֹת דְּאוֹרַיְיתָא הֵיכָא שֶׁמְּחֻיָּב לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ מִסְּפֵקָא, פָּסַק לְעֵיל בְּסִימָן י"ז סָעִיף (ג') [ב'] לְעִנְיַן טֻמְטוּם אַף דְּחַיָּב בְּצִיצִית וּבְיוֹרָה דֵּעָה רס"ה סָעִיף ג' לְעִנְיַן מִילָה בַּאֲנַדְרוֹגִינוֹס וְכֵן כָּל כִּי הַאי גַּוְנֵי, דְּלֹא יְבָרֵךְ עַל הַמִּצְוָה, כִּי הַבְּרָכוֹת הֵם דְּרַבָּנָן וּסְפֵקָא לְקֻלָּא. אַךְ יֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁמְּחַלְּקִין בֵּין הֵיכָא שֶׁהַסָּפֵק הוּא אִם מְחֻיָּב כְּלָל בְּהַמִּצְוָה גְּזוּן הַהִיא שֶׁכָּתְבוּנוּ, וּבֵין הֵיכָא שֶׁמְּחֻיָּב אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם עָשָׂה הַמִּצְוָה, דְּאָז צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלֶיהָ גַּם כֵּן. וּלְפִי זֶה לוּלֵב אוֹ שׁוֹפָר בְּיוֹם רִאשׁוֹן הֵיכָא דִּמְסַפְקָא לֵיהּ אִם כְּבָר עָשָׂה הַמִּצְוָה וּכְהַאי גַּוְנָא, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתָהּ בִּבְרָכָה. וְכָתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א) דְּמִכָּסָף מִשְׁנָה (ק"ש פ"ב ה"ג) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א (ח"א סי' שכ) וְכֵן מִמָּגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם הָרִיבָ"שׁ (סי' רכא) לְקַמָּן סִימָן תקפ"ה אוֹת ג' מוֹכָח דְּלֹא סָבִירָא לְהוּ לְחִלּוּק זֶה, אֶלָּא תָּמִיד בְּלִי בְּרָכָה, וְגַם מַהֲגָ"א (ד"ה ס"א) ג]מוֹכָח דְּלֹא סָבִירָא לֵיהּ לְחִלּוּק זֶה. וְאִם הֵבִיאוּ לוֹ שׁוֹפָר אוֹ לוּלָב בְּיוֹם רִאשׁוֹן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת לְכֵלֵי עַלְמָא נוֹטֵל וּבְלִי בְּרָכָה, כִּי בְּזֶה הַסָּפֵק הוּא אִם חַיָּב עַתָּה כְּלָל בְּהַמִּצְוָה: (ב) חוֹזֵר וְקוֹרֵא. הַשְׁתָּא, דְּקַיְמָא לָן קְרִיאַת שְׁמַע דְּאוֹרַיְיתָא, כְּלוֹמַר, דְּהָא דִּכְתִיב וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשָׁכְבְּתְּךָ וּבְקוּמֶךָ, וְגוֹ' קְאֵי אַפְּרָשָׁה זוֹ גּוּפָא שֶׁחַיָּב לְדַבֵּר בּוֹ בְּשָׁעַת שְׁכִיבָה וַעֲמִידָה, וּלְפִיכָךְ אִם נִסְתַּפֵּק אִם קָרָא אוֹ לָאו חַיָּב לַחְזֹר וְלִקְרוֹת כְּכָל סְפֵקָא דְּאוֹרַיְיתָא: (ג) וּמְבָרֵךְ. לְכָאוֹרָה כָּל זֶה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מס) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה והעת הר"י) וּלְבוּשׁ: (סנ) כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּבֵאוּר הֲלָכָה (לעיל ס"ג ד"ה לקרישׁ) בְּשֵׁם חַיֵּי אָדָם (כלל ה ס"ג) וּמַגֵּן גִּבּוֹרִים (סק"ג): (ע) פְּרִי מְגַדִּים (סק"ג) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (דין סמיכת גאולה לתפילה ס"ג) וְחַיֵּי אָדָם (כלל כ ס"ד): ט (עפ) פְּשׁוּט:

(עב) אֵלִיָּה רַבָּה (סי' קיא סק"ד) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם ס"א): (עג) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (שם):
(עד) אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יג) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם): י (עה) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה והיינו דאמר) וּבַ"ח (ס"ח):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ב) כתב: צריך להזכיר יציאת מצרים ומלכות וקריעת ים סוף ומכות בכורות באמת ויציב וכן באמת ואמונה ואם לא הזכיר אחת מהן לא יצא ידי חובתו (ומחזירין אותו). **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ג) כתב: אם אין פנאי לאדם להתפלל בעונת קריאת שמע ולסמוך גאולה לתפילה יקרא קריאת שמע בעונתה בלא ברכותיה ואח"כ יקראנה בברכותיה ויסמוך גאולה לתפילה. ויש אומרים שיכול ג"כ לומר ברכות שלפניה ולשייר ברכת אמת ויציב ואח"כ לסמוך גאולה לתפילה. **ג]** וכן השו"ע הרב (סי' תקפה ס"ו) לא ס"ל חילוק זה, וכתב שם שמי שנסתפק לו אם שמע קול שופר ביום ראשון של ראש השנה יתקע ולא יברך. וכתב (ס"א) שהטעם שבק"ש המסתפק יש לו גם כן לחזור ולברך הברכות שלפניה ולאחריה, לפי שכך היתה התקנה שכל זמן שקורין קריאת שמע של תורה אפילו מפני הספק בלבד קורין אותה בברכותיה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah